

15 - 12 ב'נ' 1972

ד"ר שפירא ומיסטר יש"ש

אין דבר קל יותר מאשר לעלות על גל של שינאה ציבורית, הגואה לפתע. רבים תמחו מדוע לא נהגנו כך, כאשר גברה בציבור התשוקה לקרוע את יעקב שימשון שפירא לגזרים. זה היה כדאי. יכולנו להפיק מכך הון. מכיוון שהיה ברור מן הרגע הראשון שיתכן מאוד ששפירא יצטרך להתפטר, יכולנו לדרוש את החתפטרות בקוליקולות ולטעון לאחר-מכן שניצחנו.

מדוע לא הלכנו בדרך זו? בהתייעצויות במוסדות תנועתנו וסיעתנו, נפסלה דרך זו מסיבה מדינית ומוסרית כאחת. הסיבה המדינית: הצעקה נגד שפירא העמידה את העניין על בסיס אישי, והסיבה המוסרית: אסור היה הנוגע ליסודות המישר. הסיבה המוסרית: אסור היה לשכוח את מעשיו החיוביים של שפירא, בגלל שגיאותיו. את הצד העקרוני, הסברתי מעל דוכן הכנסת (ראה מיסגרת). אספר כאן קצת על הצד השני, האישי יותר.

ימים מעטים אחרי שיעקב שימשון שפירא נכנס לתפקידו כשר המיססים, קיבלתי ממנו מישאלה. באותו שבוע היתה צריכה לעלות לדיון בכנסת הצעת חוק של סיעתנו להנהיג בכנסת חובת קוורום. (הצענו

שלא יתקיים בכנסת דיון אלא בנוכחות 30 חברי-כנסת, ולא תיערך הצבעה אלא בנוכחות 40. המטרה היתה, כמובן, לשים קץ לשערוריית ההיעדרות של חברי-הכנסת (שערורייה שעוד תחריפה מאו).

שפירא הודיע שהוא עצמו מצדד ברעיון, אך הקואליציה החליטה להסירה מסדר-היום. עליכן הציע שאדחה את העלאת ההצעה, כדי לאפשר לו לנסות לשנות את עמדת סיעתו.

הסכמתי לכך ברצון. אך הדבר לא הועיל. הקואליציה הורידה את ההצעה, כשהועלתה כעבור שבועיים.

כעבור ימים מעטים צילצל אלי אחד מעוזריו של שפירא הביתה. זה היה בליל-שבת. הוא ביקש אותי לבוא אל בית השר, בשדרות הקרן הקיימת בתל-אביב. בשבת. אני מודה שההזמנה הפתאומית סיקרנה אותי לא מעט. מה פשעתי? איזה עניין גסתר וחשאי יובא בפניי? השר הכניס אותי לחדר-עבודתו, ואז הביא בפני עניין מפתיע. מסתבר שנתקבלה תלונה נגד השופט אליעזר מלחי. כאילו קיבל שוחד. נפתחה נגדו חקירה סודית. שפירא סיפר שכיסס את עורכי העיתונים היומיים, וביקש מהם לגנוז את הדיעה עד אשר חסתיים חקירה זו. כדי להימנע מהכתמת שמו של השופט, אם ייצא שאין ממש בתלונה. העורכים הנכבדים הסכימו לכך, אך העמ"י דו תנאי אחד: שגם העולם הזה יקבל על עצמו דין זה. שאלתי מי המתלונן, ושפירא סיפר שזוהי עורכת-דין בשם יונה סופר.

הכרתי את יונה סופר. היא באה לא פעם למערכת

האם מתבזבז בר-לב?

עצמים חסרים במקומות-עבודה חיוניים?

דרושה גישה חדשה של הממשלה. עובדים חוששים לעבור ממקום למקום, מפני שאין הדרכה והכוונה לתפ" קידים חדשים, ומפני שאין פיתרון לבעיית הזכויות הסוציאליות של עובדים העוברים ממקום למקום. גם זהו נושא ששר חדש יכול לקחת אותו לידי.

במה מאמין בר-לב?

אולם, אדוני היושב-ראש, השאלה העיקרית היא, בכל זאת, מהי הגישה הסוציאלית של כבוד השר. הרי זהו ההבדל בין חייל, גם חייל בדרג העליון ביותר, ובין שר בממשלה: שחייל אינו צריך לשבור לעצמו את הראש בשאלות מדיניות. הוא מקבל את המדיניות, ומבצע אותה במיטב כישוריו. ואילו שר בממשלה, גם שר המיסס-ההתעשייה, אינו צריך לקבל את המדיניות מולתו, גם כשלא הוא לבדו יכול לקבוע את המדיניות.

היינו רוצים לשמוע מכבוד השר יותר על גישתו הסוציאלית לבעיות היסוד של המדינה.

יש סכנה האורבת לפיתחו של כבוד השר מיסחריות-עשייה: הוא הופך באופן לא-מודע לנציג הבעלים, בעלי התעשייה ובעלי המיסחר.

הייתי רוצה להביע משאלה שהשר יגבש לעצמי גישה סוציאלית חדשה, שיבחר מה הקשר בין עליית שכר ועליית-מחירים, מה חלקו של העובד במשק משגשג ומתפתח, כשהתוצר הלאומי גדל והולך והתפוקה גוברת.

האם יהיה מיתון?

ולבסוף, אדוני היושב-ראש — ריח של מיתון נפוץ עכשיו בארץ.

יש אומרים שזהו בלון, שנועד ללחוץ על העובדים, לבל יעלו את שכר-העבודה. יש אומרים שאלה הם סימנים ראשונים לסכנה מתקרבת, ושפרשות כמו פאולון ו-גיבור הן אות לבאות.

הייתי מציע שכבוד השר ימסור לנו את הערכותיו לגבי שאלה זו, שהיא השאלה העיקרית העומדת כרגע לנגד עיני כל אזרח במדינה.

על עצמו, תפקיד שהוא, בסופו של דבר, ניהול פעילות שיגרתית למדי.

אך מכיוון שכבוד השר לא הלך בדרך זו, וקיבל על עצמו את התפקיד הזה, הייתי משמיע מישאלה: שינצל את מעמדו כדי לבחון דברים בעיניים חדשות ולגשת לבעיות בצורה בלתי-שיגרתית, תוך נכונות לחולל שינויים מפתיעים.

אזכיר רק כמה נושאים, המחייבים בדיקה ומחשבה חדשה.

למשל: קביעת קריטריונים אובייקטיביים גלויים למימון ממשלתי ולהענקת זכויות מטעם המדינה. הדבר חיוני. מזה שנים אנחנו מתריעים נגד מצב שבו מיפעל פלוני מקבל מימון בעשרות מיליונים, ואיש לא יודע למה, ואילו מיפעל אחר אינו מקבל מימון.

בר-לב מבקר בביתן מיסחרי*

ושוקע. המיפעל ששמו הוזכר כה רבות בימים האחרונים, מיפעל גיבור, הוא דוגמה טובה לצורך בגיבוש קריטריונים כאלה.

שבוע-עבודה של 5 ימים

נושא מסוג אחר לגמרי: אני מבקש שהשר יבדוק בחודשים הקרובים באיזו מידה ניתן להנהיג בישראל שבוע-עבודה של חמישה ימים.

לדעתי הגיע הזמן לגשת לביצוע מהפכה זו בישראל, ואין לי ספק שיש ענפים רבים במדינה הבשלים וה-כשרים לכך.

נושא שלישי: אנו נמצאים במצב של תעסוקת-יתר פנטסטית, חוסר משווע בידים עובדות, כימעט בכל השטחים ובכל המיקצועות. ובכל זאת לא נפתרה הבעיה ששר-האוצר קרא לה, "אבטלה סמויה".

איזה אכזריות היא זה: רכבות אנשים נמצאים במקומות-עבודה מיותרים, המייקרים את כל התהליכי המשק, בעוד שאותם אנשים

* בתערוכת, "אדם ומעונו" בריד המזרח, משוחח עם ישראל גבירצמן, מנהל "פרי טעים" ועם נערת החן לשעבר דניאלה הוד.

בנוכחו על סקירתו של חיים בר-לב על פעולות מישרד המיסחר והתעשייה אמרתי:

אורי אבנרי: הדיון הזה מתנהל בצל התפטרותו של השר יעקב שימשון שפירא ממישרד-המיססים. כאשר שר יצא מן הממשלה, ומחפשים שר אחר לתפקיד, שמתפתח, כאשר מדברים על מועמדים שונים היכולים להיכנס לממשלה, ישנה התזמנות הנאותה להעלות מחדש את הצורך בריאור-גניזת שר הממשלה.

היו"ר מרדכי ביבי: דווקא במישרד ה-מיסחר והתעשייה? אורי אבנרי: כן, בדיוק.

מעמדו המיוחד של מישרד המיסחר והתעשייה — מסוית, כפי שהשר בר-לב מבקש לקרוא לו — הוא דוגמה לאנומליות הרבות השוררות בחלוקה המיניסט-טריאלית בממשלה.

זהו מישרד שקשור כל-כולו במישרד האוצר. למעשה זוהי זרוע מבצעת של מדיניות הנקבעת באוצר. אם השר רואה את עצמו כמבצע של מדיניות זו בלבד, מן הראוי לשאול אם יש צורך במיניסטריון מיוחד זה. יש בממשלה מישרדים מיוחדים, חסרים בה מישרדים אחרים. יש בה מישרדים שיכלו להיות בעלי משמעות, אילו נבנו בצורה אחרת. החלוקה כולה היא פרי המיקרה של שנים רבות.

יותר מכל חסרים בממשלה מנגנונים של חשיבה ותכנון לטווח ארוך, המשתדלים לקדם את השינויים של מחר, לראות את הנולד, להתאים את הכלים הממלכתיים למצבים חדשים בכל השטחים.

כאשר אני חושב על המיבנה הדרוש של הממשלה, אני רואה לנגד עיני מיבנה כזה: ראש-הממשלה, וידיו (או ידיו) כמה סגני ראש-הממשלה, שכל אחד מהם יעמוד בראש צוות תכנון ועיצוב מדיניות בשטח אחד, כגון כלכלה, חוץ וביטחון, עניינים סוציאליים ושינויים ממשלתיים.

אילו קם מיבנה כזה, וסגן ראש-הממשלה לענייני כלכלה היה ממונה על כל העניינים הכלכליים של הממשלה — כי אז היו צריכים לחבר יחד את כל הפונקציות הכלכליות הקיימות, ולחלקן מחדש בין מישרדים חדשים, על פי סדר והגיון.

היום אינני יודע היכן התחוב, היכן הגבול בין האיצר ומסות, בין מסות ופיתוח, אפי' לו בין מסות ועבודה. הדברים הם מליקריים דחומים.

שר לתכנון מדיני

מכאן אני מגיע לשר חיים בר-לב. שמחתו כשהוא נכנס לממשלה, כשם שאשמח אם יצטרף אליו בממשלה יצחק רבין, אני חושב שנוכחותם בממשלה הזאת, כאנשים שקולים, המצויים בענייני ביטחון, כמישקל-נגדי למגמות אחרות הקיימות בממשלה, היא דבר חשוב ביותר.

לשר בר-לב, כאשר החשיבה השיטתית, הנדיקה הבלתי-אמצונית, היה לדעתי מקום אידיאלי בממשלה כמנצח על צוות חדש לחשיבה ולתכנון לטווח ארוך בענייני מדיניות חוץ וביטחון. כאשר מתבזבז בתפקיד שקיבל אני חושש שהוא מתבזבז בתפקיד שקיבל